

L'Aymerich

Calldetenes

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Entorn rural de Calldetenes Mas l'Aymerich s/n (08506 Calldetenes)
Emplaçament Sortint de Calldetenes en direcció a la C-25, al km.2,1 cal agafar el camí a la dreta. A uns 2 km.

Coordenades:

Latitud: 41.91519
Longitud: 2.30172
UTM Est (X): 442093
UTM Nord (Y): 4640596

Classificació

Número de fitxa 08037 - 52
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Modern Renaixement Contemporani Popular
Segle XVI-XX
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Malgrat les reformes, el mas manté intacte el seu aspecte i l'ambientació original d'una casa senyorial.
Protecció Legal
Observacions protecció: Normes subsidiàries Aj.Calldetenes. Núm.2.1
Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 004A00011
Autoria de la fitxa Raquel valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa: dj., 07/09/2006 - 02:00

Descripció

Edifici que acull les dependències que configuren l'actual mas Aymerich. És format pel mas pròpiament dit, la casa dels masovers adossada a ponent, i la cabana del mas, ubicada uns metres a migdia de la casa, davant de la façana principal, deixant al mig el que antigament fou l'era. El mas és un edifici aixecat en diverses etapes constructives, la suma de les quals configura un edifici de planta quadrangular cobert a quatre aigües. La construcció és feta en mur de paredat irregular, arrebossat posteriorment en les seves façanes de migdia, llevant i ponent, deixant la pedra vista el tram nord de la casa, que és el més antic. Compta amb planta baixa, primer pis i golfes. La façana principal és orientada a migdia, en la qual s'obre un gran portal format per dovelles de gran tamany. La part superior d'aquest portal es troba tallada per la sobreposició d'una finestra balconera, resultat de l'ampliació de la finestra central del primer pis al segle XIX. Al primer pis, a més, s'obren dues finestres a banda i banda. Les tres finestres tenen una llinda monolítica en la qual destaca l'existència d'un petit arc conopial al centre de cada llinda. Els ampits són de mida molt reduïda. Al pis de les golfes s'obren tres petits finestrans sense ornaments. La façana de llevant només pot apreciar-se parcialment, ja s'hi adossa la casa dels masovers com un cos que sobresurt perpendicularment del nucli de la casa. A més, gairebé tota la superfície de la façana original resta amagada per un cos rectangular annexat a la casa, de planta baixa i primer pis, que finalitza a l'alçada del primer pis en una galeria, actualment coberta. La façana de ponent és formada per la unió de tres cossos independents, que s'annexen al nucli original de la casa. Al cantó de migdia trobem un cos quadrangular, amb coberta a dues aigües, similar al de la façana de llevant però de dimensions més reduïdes. Aquest cos de planta baixa i primer pis, finalitza a l'alçada del primer pis en una galeria també coberta. Al centre de la façana destaca una torre quadrangular, que també s'adossa al nucli original de la casa. És una torre extraordinàriament massissa, que dona a la casa un caràcter senyorial. És de planta baixa, primer, segon i tercer pis. La planta baixa es situa una petita capella dedicada al Sagrat Cor de Jesús, que compta amb una porta d'accés independent, oberta a la façana vista de la casa; al primer pis hi ha una finestra allindada oberta al mur de ponent, i una de similar al mur de migdia. El tercer pis ve marcat per la presència d'una cornisa exterior que recorre el mur, i és format per una galeria coberta oberta als quatre murs, formada per arcs de mig punt, que es presenten de forma continuada i envolten el perímetre de la torre. La coberta és a quatre vessants. Destaca la porta de la planta baixa que dona accés a la capella. Malgrat que el mur de la torre es troba arrebossat, s'ha deixat a la vista els carreus de les cantonades i els que emmarquen portes i finestres, de tal manera que a l'entrada de la capella s'aprecia una porta de petites dimensions, rematada a la part superior per dos carreus trapezoïdals, es cobreix amb dues llindes inclinades que no arriben a tancar-se a la part superior. Sobre aquest element es situen tres carreus disposats horitzontalment cobrint l'obertura. Al central s'ha gravat en un relleu un sagrat cor. Als laterals es llegeix la inscripció: Fili:Praebe: Cor: Tuum: Mihi. Va ser consagrada l'any 1913 pel bisbe Torras i Bages, obra del mestre Periques, i destinada a celebracions de caràcter familiar: batejos, casaments etc.. Interiorment compta amb una figura del Sagrat Cor de guix sobre un petit altar. A continuació de la torre, al cantó nord d'aquesta façana, s'adossa un altre cos rectangular fet de paredat irregular sense arrebossar, de planta baixa i primer pis, sense elements destacables, a excepció d'alguna finestra rematada amb llinda monolítica i decorada amb petits arcs conopials similars als de la façana principal.

Observacions:

(Continuació descripció) La façana nord és, segurament, el tram més antic conservat de la casa, i on es conserva el parament original sense arrebossar. Destaca la presència d'una gran terrassa elevada a l'alçada del primer pis, que es recolza sobre una gran arcada i volta de mig punt, de tal manera que sota la terrassa es crea un espai buit destinat originalment a acollir carruatges o a magatzem. Al primer pis d'aquesta façana destaca la presència de quatre finestres allindades amb arcs conopials, una de les quals dona accés a la terrassa. Al pis de les golfes s'ubiquen tres finestrans més. Cal pensar que malgrat que el mas es troba documentat des del segle XII, l'edifici actual és una construcció del segle XVI. L'element que ajuda a determinar aquesta cronologia, es la presència d'arcs conopials a totes les finestres de la casa. Inicialment devia tractar-se d'un casa de planta rectangular amb un cos adossat de

planta baixa i primer pis al nord de la façana de ponent. Per comparació amb altres masies similars, cal pensar que al segle XVII s'afegí la torre quadrangular que s'adossava a la façana de ponent, i que tenia una funció bàsicament de caràcter ostentatiu. Finalment, a través d'un seguit de fotografies efectuades l'any 1909, es pot precisar que en dit any que el mas fou objecte d'una reforma, que eliminà el mur de tancament del davant de la casa, que unia la casa amb la cabana i creava un pati interior. En aquell moment s'afegiren els dos cossos adossats a la façana de llevant i ponent rematats amb galeries, i que ampliaven la superfície de la façana principal. Possiblement fou en aquell moment quan s'obrí la finestra balconera a la façana principal de la casa, trencant l'arcada de la planta baixa. També devia ser en aquest moment quan es devia organitzar l'espai de la planta baixa de la torre com a capella, i obrir la porta d'accés. Un seguit de fotografies conservades dins la casa d'aquest moment mostren el mas abans i després d'aquesta reforma, inicialment sense els cossos de les dues galeries, i després amb les dues galeries. Altrament, el mas fou objecte d'una intensa restauració a partir de la dècada del 1960, quan els actuals propietaris passaren a habitar-lo. En aquest moment es cobriren les galeries de llevant i ponent creant tribunes, i es restaurà l'interior. Interiorment, la casa ha conservat la seva estructura i ambientació original, on destaca la presència d'una gran sala principal ubicada al primer pis. D'altra banda, també ha estat conservat bona part del mobiliari original de la casa, així com l'embigat del sostre i part dels terres. Adossada a llevant de la casa principal es troba la casa dels masovers. Es tracta d'una construcció de caràcter rural i senzill. Es tracta d'un edifici de planta rectangular, de planta baixa i primer pis, adossat a la cantonada N-E de la casa senyorial en sentit perpendicular. Es troba orientat a migdia. Davant de la casa, i formant part de les instal·lacions del mas, es troba l'antiga cabana, destinada a magatzem i cobert pels carruatges i cavalleries. Originalment, es trobava unida al mas mitjançant un mur de tancament que creava un pati interior entre la casa i la cabana. Es tracta d'un cos de planta rectangular cobert a dues aigües on s'aprecia el parament original de pedra disposada irregularment. Durant les obres de restauració fou localitzada un llinda amb la data del 1679. L'arxiu de l'Aymerich consta d'uns tres-cents pergamins, i fou descobert dins d'una antiga caixa l'any 2001. Aquest fons documental únic en el municipi permet reconstruir perfectament l'evolució històrica i personal de la família des del 1140. Al costat dels pergamins, hi ha molta documentació dels segles XVIII-XIX, que fa referència a talles, cadastres i altres temes de caràcter econòmic de tot el terme, segurament pel fet que alguns membres de la família foren batlles del terme. (Veure fitxa nº 89)

Història

Les primeres referències documentals d'aquest mas es remunten al 1140. Malgrat tot, aquesta primera documentació no fa esment del mas, sinó de les terres adquirides. El mas i propietat de l'Aymerich es remunten segurament als anys 1190 i 1220. La documentació localitzada dins del mas, fa esment d'un noi anomenat Eimeric (Eimericus) de Basses, fill de Maria Basses i germà d'Ermessenda i Maria Basses, que començà a adquirir terres i fundà el mas. Curiosament, el seu fill Pere, ja prengué el cognom Eimeric, i tots els seus descendents prendran el nom del fundador del mas com a cognom. Les terres adquirides eren propietat eminent del monestir de Sant Tomàs, de la catedral de Vic, dels senyors de Riudeperes, dels Heures de Saladeures i dels Bellpuig, als quals pagaven censos i tasques. En cap document del mas Aymerich es reconeix la servitud personal dels hereus ni la remença, essent sempre homes lliures. (VILAMALA, 2002:100). La reconstrucció genealògica de la nissaga Aymerich permet comptabilitzar un total de trenta hereus des del 1199 fins a l'actualitat. En ells hi figuren cinc pubilles, però el cognom no es va perdre al prendre els seus marits el cognom del mas. Aquest apareix com Eimeric, Eymerich, Eimaric, fins el 1600; i d'aleshores en endavant apareix com Aimerich i Aymerich. Per entroncaments familiars, des dels segles XIV-XV la propietat de l'Aymerich es va estendre a la parròquia de Santa Eugènia de Berga. Així, el casament de Pere Guillem Eimeric amb Constança de Torrent, va implicar l'assimilació del mas Torrent i el mas Reig. Aquest darrer duia inclosa una teuleria que els Aymerich han mantingut i convertit en bòvila. A finals del segle XVI l'Aymerich era un dels masos més importants del terme i gaudia de bona

salut econòmica. Mostra d'aquest fet són els deutes que alguns pagesos, com l'hereu del mas Puig de Sant Julià, reconeixien tenir amb l'hereu de l'Aymerich. La documentació del moment també mostra la importància que el bestiar tenia en l'economia familiar. De fet, la família es va emparentar amb els Sala de Folgueroles, amb els Pujolar de Sentfores i amb altres famílies benestants de la Plana de Vic. Al llarg del segle XVII la casa va gaudir de bona salut econòmica, tal i com semblen demostrar les compres i establiments de terra. Així, al segle XVI comprava terres als Rosanes i al 1617 establien pagesos al mas Riera, que era de la seva propietat. Ja a finals del segle -1696- van comprar tot un conjunt de terres a Rafel Serra, del mas Serra de Sant Marc. Segurament, fruit d'aquesta riquesa, fou al segle XVI quan es bastí el nou casal que actualment conforma el mas Aymerich. Al segle XVII el mas es va engrandir amb la construcció d'una torre senyorial amb finalitats d'ostentació. A principis del segle XX es realitzaren noves reformes. A mitjans del segle XX, en morir el propietari del mas, la seva vídua es va traslladar a viure a Vic, abandonant el mas i deixant-lo a mans de masovers. Durant dècades el mas es convertí en una casa d'estiueig. A la dècada del 1960 el nou hereu del mas Aymerich optà per tornar a la casa familiar i restaurar-la. Malgrat que la casa ha estat datada amb orígens al segle XVI, que és qual segurament s'aixecà el gruix de l'edifici actual, no es pot descartar que no s'assenti sobre l'estructura d'un antic mas medieval.

Bibliografia

AA.DD. (1995) Calldetenes. Imatges en el temps. Primera part (1911-1960). Ajuntament de Calldetenes.
Calldetenes AA.DD (1996) Normes subsidiàries de Planejament. Normes urbanístiques. Ajuntament de Calldetenes. Calldetenes. GINEBRA I MOLINS, R. (1996) Economia i societat a la Catalunya interior als inicis de la Baixa Edat Mitjana. Vic. 1230-1233. Tesi doctoral inèdita. VILAMALA I SALVANS, J (2002) De Sant Martí de Riudeperes a Calldetenes. Passat i present d'un poble viu. Ed. El Mèdol. Calldetenes.

